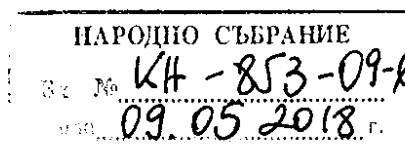

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министър на образованието и науката

№ 0101-72
09.05..... 2018 г.

ДО

Г-ЖА МИЛЕНА ДАМЯНОВА

НАРОДЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ

И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО

ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

В 44-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

На Ваш № КН-853-09-6/03.05.2018 г.

Относно: Доклад за дейността на омбудсмана на Република България

СТ А Н О В И Щ Е

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ДАМЯНОВА,

Във връзка с предстоящото обсъждане в Комисията по образованието и науката на Доклад за дейността на Омбудсмана на Република България през 2017 изразяваме следното становище:

Предучилищно и училищно образование

По отношение на констатациите и препоръките в областта на предучилищното образование е добре да бъде конкретизирано, че детските градини са изцяло общински с изключение на детските градини към Министерството на отбраната. В тази връзка значителният брой жалби, свързани с приема на децата в детските градини, са от компетентностите на съответните общини.

Министерството на образованието и науката подкрепя мерките на общините за разширяване на достъпа до предучилищно образование, като отчита особеностите на големите и на малките общини.

В началото на учебната година беше изпратено писмо от министъра на образованието и науката до всички директори на детски градини и училища в страната, с което беше изрично забранено събирането на каквито и да е допълнителни средства от родителите.

С направените изменения и допълнения на Наредбата за приобщаващото образование, приети от Министерския съвет на 11.10.2017 г., е регламентиран задължителният характер на модули за обучение по български език в групите за предучилищна подготовка за 5 и 6-годишни деца, подлежащи на задължително предучилищно образование, за които българският език не е майчин. Регламентирано е и допълнителното обучение по учебния предмет български език и литература и по други учебни предмети, за ученици, за които българският не е майчин, както и за ученици, които имат пропуски или срещат затруднения при усвояването на учебното съдържание.

Предизвикателствата, свързани с учебните програми, както и със съдържанието и достъпността на учебния материал, формата на изпитване и начина на оценяване на знанията на учениците и физическото възпитание и спортът в училище са многообразни и Министерството на образованието и науката предприема следните действия:

- към настоящия момент в системата на предучилищното и училищното образование продължава въвеждането и прилагането на новите учебни програми за съответните класове, етапи и степени на образование и в този смисъл не би могло да се правят изводи или анализи за тяхното въздействие за постигането на очакваните резултати от обучението, заложено в ДОС за общообразователната подготовка;

- при спазване на Административно-процесуалния кодекс разработените учебни програми се публикуват за обществено обсъждане и след отразяването на получените предложения се утвърждават от министъра на образованието и науката;

- оценяването е системен процес на установяване и измерване на постигнатите резултати от обучението и на нивото на подготвеност на учениците за бъдещата им реализация и се извършва от оценяващия. Във връзка с постъпили предложения е изменена и допълнена Наредба № 11 от 01.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците. , бр. 78 от 29.09.2017 г., в сила от 29.09.2017 г.;

- За подобряването на физическото възпитание и спорта в училище е въведен още един учебен час за организация и провеждане на спортни дейности. Извършена е промяна на учебните програми по физическо възпитание и спорт по посока на изборност на учебно съдържание от различни и многообразни спортове. Необходимо е да се работи още по отношение на спортната база в училищата и извън тях;

- Изготвен е проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Списък със защитените от държавата специалности от професии, на критериите за определянето им и на условията и реда за допълнително финансиране за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда;

- Оптимизацията на училищната мрежа в страната осигурява достъпа на децата от отдалечените места и от уязвимите групи, с различни възможности за професионално обучение в обединените училища и осигуряване на безплатен транспорт за учениците от всички видове училища.

- От началото на 2018 г. влязоха в сила промени в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), с които се допълни и усъвършенства механизмът за разпределение на средствата от държавния бюджет за издръжка на децата и учениците в институциите от системата на предучилищното и училищното образование. В новия модел за финансиране, освен стандартът за дете или ученик са включени и два нови стандарта:

- стандарт за група и паралелка;
- стандарт за образователна институция.

Въвеждането на новия модел на разпределение на средствата от държавния бюджет за издръжка на децата и учениците в институциите от системата на предучилищното и училищното образование от 2018 г. дава по-добри финансови възможности на малките училища и детски градини в сравнение с досегашния модел, при който средствата се определяха в зависимост само от броя на децата и учениците.

- Във връзка с § 4 от ПРЗ на Наредба № 10 от 01.09.2016 г. за организация на дейностите в училищното образование по повод осъществяването на целодневна организация на учебния ден и възможността за преминаване на училищата на едносменен режим на обучение Министерството на образованието и науката извършва оценка на образователните потребности и образователната инфраструктура за

осъществяването на целодневната организация на учебния ден и възможността за преминаване на училищата на едносменен режим на обучение въз основа на анализ на училищната мрежа, която е в процес на проучване. В момента в по-голямата част от училищата в Р България училищата работят на едносменен режим.

Не може да не се отбележи, че това в повечето случаи са училища в малките населени места, или в по-крайните квартали на столицата и големите градове, където броят на децата намалява. В централните училища, където броят на учениците е повече, се работи на две смени. Въвеждането на обучението ще е най-трудно в големите градове, поради липсата на достатъчно сгради, където да се побрат всички ученици.

- С приемането на Наредба № 10 от 19.12.2017 г. за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала е дадена възможност на издателствата да отпечатват учебници на обемна хартия, която е олекотена.

С промяна на цитираната наредба учебниците от I до VII клас включително, които са с обем над 18 печатни коли, ще се изготвят като две отделни книжни тела.

Прието е ПМС 48 от 05.04.2018 г. за изменение и допълнение на ПМС № 79 за осигуряване за безвъзмездно ползване на познавателни книжки, учебници и учебни комплекти. С промените се осигурява достъп за безвъзмездно ползване на електронно четим учебник на съответните учебници – печатни издания, за учениците от I до VII клас. „Електронно четим учебник“ е електронен продукт, чието съдържание е напълно идентично със съдържанието на одобрения учебник, създаден като печатно издание. Учениците имат осигурен достъп от началото на м. април.

По модул „Осигуряване на ученически шкафчета“ от Националната програма „Осигуряване на съвременна образователна среда“ се осигуряват средства за съфинансиране на училищата за закупуването на шкафчета за 200 000 ученици с цел съхраняване на учебници, учебни комплекти, учебни помагала и други материали, необходими за осъществяване на образователния процес, както и екипи за физическо възпитание и лични вещи.

Чрез регионалните управления на образованието МОН изпрати писма до директорите на училищата:

- за актуализиране на училищните политики за олекотяване на ученическите раници или въвеждане на нови в зависимост от спецификата на конкретното училище;

– с препоръка за осъществяване на училищната подготовка в учебния час да се използват само одобрените от министъра на образованието и науката учебници и учебни комплекти. В случаите когато към учебния комплект има одобрено повече от едно учебно помагало, учениците да носят само необходимото за конкретния учебен час.

Висше образование

Приемаме констатациите във връзка с проблемите, породени от прилагането на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Измененията и допълненията на закона от м. април 2018 г., в сила от 4.05.2018 г., имат за цел да отстранят визираните в доклада проблеми. На първо място, законът предвижда приемането и прилагането на минимални национални изисквания към кандидатите за придобиване на научна степен или заемане на академични длъжности. Те са формулирани като изисквания за допустимост на кандидатите, съобразени със спецификата на отделните области и професионални направления.

Въвеждат се определени изисквания и към членовете на научното жури, което ще оценява кандидатите. В състава на журито ще могат да участват и учени от чужбина с постижения в съответната научна област. Определят се ред и условия за установяване на научно плагиатство, предвидени са и последиците при установено плагиатство, които ще важат безсрочно. Особено внимание се отделя на контрола върху процедурите за придобиване на научна степен или заемане на академични длъжности. Министърът на образованието и науката ще осъществява контрол и относно допустимостта на кандидатите по отношение съответствието на постиженията им с минималните национални изисквания. Същевременно придобитите в чужбина научни степени се признават от министъра на образованието и науката чрез Националния център за информация и документация или от висшите училища и научните организации. Законодателното уреждане на този въпрос ще даде възможност на млади хора, придобили степени в чужбина, да се завърнат и се реализират в България.

Споменатите промени в Закона за развитието на академичния състав и в Правилника за неговото прилагане ще допринесат за установяване на обективност и равнопоставеност при оценяването на кандидатите за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности; осигуряване на ефективен контрол върху провежданите процедури за академично израстване и като резултат - повишаване качеството на академичния състав и на научните изследвания.

Мерки за подобряване качеството на висшето образование чрез финансиране на основата на резултати, преодоляване на дисбалансите по сектори и осигуряване приложимостта на висшето образование на пазара на труда.

Извършени са редица промени в нормативната уредба по отношение приема на студенти и съответно по отношение финансирането на висшите училища.

С изменения в Закона за висшето образование се въвеждат приоритетни професионални направления и защитени специалности. Целевото финансиране на тези стратегически в регионален и национален план направления и защитени специалности е важно, за да не се стига до пренасяне на кадри в едни направления и професии за сметка на недостиг в други.

С ПМС № 64/25.03.2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък с приоритетните професионални направления и Списък на защитените специалности се регламентира нов модел за прием на студенти в държавните висши училища. Методологията, определена в постановлението, има за цел да ограничи разрастването на неефективните професионални направления и специалности и да стимулира висшите училища да предлагат обучение по професионални направления и специалности, водещи до придобиване на квалификация, която да отговори на изискванията и потребностите на реалната икономика и пазара на труда. Ограничава се приемът на студенти на определени професионални направления, в които дадено висше училище не успява да се конкурира успешно с останалите.

С ПМС 328/30.11.2015 г. за определяне на средства от държавния бюджет за издръжка на обучението в държавните висши училища в зависимост от комплексна оценка на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда се дава възможност за концентриране на финансирането в професионалните направления и висшите училища, получили по-висока оценка за качество и съответствие с потребностите на пазара на труда, както и за реструктуриране към професионални направления, за които се очаква бъдещ недостиг от кадри на пазара на труда. Поетапно се увеличават средствата за издръжка на обучението според качеството спрямо общия размер на определените средства и достигане до 60 на 100 за качество през 2020 г. Основна цел е повишаване на ефективността на публичните разходи за висше образование, ежегодно повишаване на размера на финансовите средства за висше образование и научни изследвания като дял от БВП.

Усъвършенстване на системата за предоставяне на стипендии и социалното подпомагане на учениците, студентите и докторантите.

Министерството на образованието и науката провежда целенасочени и последователни действия за увеличаване на средствата от държавния бюджет за предоставяне на стипендии на студенти, докторанти и специализанти в държавните висши училища и научните организации.

С поэтапни изменения на ПМС № 90/26.05.2000 г. за условията и реда за предоставяне на стипендии на студентите, докторантите и специализантите от държавните висши училища и научните организации са въведени редица промени, предложени или подкрепени от студентите. Увеличен е месечният размер на стипендията, която да бъде не по-ниска от 70 лв. и не по-висока от 150 лв. месечно. Увеличен е и размерът на наградите и помощите, които ректорът може да отпуска на студенти и докторанти от 200 лв. на 300 лв.

Увеличен е размерът на стипендиите за студентите, приети съгласно ПМС № 103/1993 г. и ПМС № 228/1997 г., и на чуждестранните студенти по междуправителствени спогодби за образователен, научен и културен обмен от 105 на 200 лв. месечни. Актуализиран е размерът на стипендията за докторантите от 450 на 500 лв. месечно. Студентите, които се обучават по специалности от приоритетни професионални направления, могат да получават втора стипендия при постигане на определени резултати. В момента се обсъждат и предстои да бъдат внесени в Министерския съвет промени в ПМС № 90/2000 г., с които се регламентира възможността за предоставяне на допълнителни стипендии на докторанти във висши училища и научни организации с определени постижения и резултати за научна дейност.

Ежегодно се търсят възможности средствата за стипендии на студентите и докторантите, предоставяни от държавата, да се увеличават, което да позволи както повишаване размера на отделните стипендии, така и броят на студентите, които ще могат да ги получават.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието

и науката

